

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Sveriges
Kommuner
och Regioner

1 (16)

Diarienumr
MSB 2022-15507
SKR 2022/00753

Överenskommelse om regionernas arbete med krisberedskap och civilt försvar

2018-2020 med revideringar till
och med 2023

Innehållsförteckning

1. Överenskommelse	3
2. Uppföljning	4
3. Krisberedskap	5
3.1 Målbild för arbetet	5
3.2 Ersättning för arbete med krisberedskap	5
3.3 Uppgifter	5
3.3.1 Risk- och sårbarhetsanalys	5
3.3.2 Planering	5
3.3.3 Utbildning och övning	6
3.3.4 Rapportering	7
4. Civilt försvar	8
4.1 Målbild	8
4.2 Ersättning för arbetet med civilt försvar	9
4.3 Myndigheternas stöd till regionerna	10
5. Prioriterade uppgifter	11
5.1 Kompetenshöjning gällande totalförsvar	11
5.2 Grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet	11
5.3 Krigsorganisation och dess bemanning	12
6. Övriga uppgifter	14
6.1 Ledningsansvar	14
6.2 Rapportering	15
Bilaga 1 – Ersättning	16

1. Överenskommelse

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) överenskommer om åtagande i avsnitt 1-6, inklusive bilagorna, vilka reglerar ersättning och preciserar uppgifter och därtill kopplat stöd för regionernas arbete med krisberedskap och civilt försvar under perioden 2018-2020 med revideringar till och med 2023. Åtgärderna ska påbörjas och i vissa fall genomföras under perioden till och med 31 december 2023.

Regionerna, länsstyrelserna, Socialstyrelsen och MSB ska arbeta tillsammans för att öka samhällets robusthet och beredskap. Även andra statliga myndigheter som Trafikverket, Säkerhetspolisen och Försvarsmakten bidrar i arbetet. En god beredskapsutveckling ska bygga på ett nära samarbete mellan staten, SKR samt regionerna.

Uppgifterna utgår från:

- lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).
- förordningen (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH).

Överenskommelsen utesluter inte arbete med andra åtgärder avseende förberedelser för och verksamhet under extraordinära händelser i fredstid (krisberedskap) och höjd beredskap (civilt försvar) enligt LEH. Denna överenskommelse reglerar de förberedelser som regionerna ska vidta enligt LEH och FEH. Överenskommelsen reglerar inte förhållanden mellan stat och regioner vid höjd beredskap. Detta förhållande regleras enligt lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap med tillhörande förordning.

Utöver denna överenskommelse tecknar regeringen (Socialdepartementet) en överenskommelse med SKR om Hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar.

Denna överenskommelse gäller från 1 januari 2023 och tillsvidare men kan justeras eller sägas upp, dock tidigast från och med 2024. Justering och uppsägning kan också ske om det föranleds av ändring eller upphävande av LEH eller FEH. Vid uppsägning eller ändring av överenskommelsen ska detta ske i samordning med eventuella övergångsbestämmelser i lag och förordning.

Stockholm den 17 januari 2023

Stockholm den 27 januari 2023

Charlotte Petri Gornitzka
Generaldirektör MSB

Palle Lundberg
Verkställande direktör SKR

2. Uppföljning

Uppföljningen genomförs av MSB i samarbete med Socialstyrelsen och länsstyrelserna. Uppföljningen ska ske gentemot de uppgifter som regionerna har enligt LEH och som preciseras i denna överenskommelse. MSB bör uppmärksamma regionen på de eventuella brister som identifierats i uppföljningsarbetet.

MSB ska i samverkan med Socialstyrelsen och länsstyrelserna ta fram en processbeskrivning för uppföljning av arbetet med krisberedskap och civilt försvar enligt denna överenskommelse. Processen ska stämmas av med Socialstyrelsens process¹ för uppföljning av överenskommelse mellan SKR och regeringen (Socialdepartementet) om hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar.

Ersättningen ska användas till uppgifterna i denna överenskommelse. Det är möjligt att spara en större del av ersättningen till kommande år i syfte att genomföra denna överenskommelses uppgifter. Regionen ska då ha en plan för hur ersättningen ska användas kommande år.

Sparad ersättning från perioden 2018-2023 och som inte har förbrukats vid utgången av 2023 får sparas och användas till och med utgången av 2024. Om ersättning från perioden finns kvar vid utgången av 2024 bör den återbetalas till MSB.

MSB har tagit fram och distribuerat anvisningar för den ekonomiska hanteringen i regionen kopplat till överenskommelsen.

¹ Socialstyrelsen följer upp och utvärderar hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar på regeringens uppdrag. Uppdraget ska genomföras i samarbete med regioner, länsstyrelserna, SKR, Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och andra relevanta aktörer.

3. Krisberedskap

3.1 Målbild för arbetet

Alla regioner ska under perioden arbeta med att minska sårbarheten i sin verksamhet och för att stärka förmågan att hantera allvarliga och extraordinära händelser i fredstid.

3.2 Ersättning för arbete med krisberedskap

Ersättningarna nedan anges i prisläget januari 2022. De fördelningsprinciper som baseras på invånarantal ska utgå från invånarantalet den 1 november 2022. Ersättningen betalas ut senast den 30 juni respektive år. Regionen behöver inte fakturera utan MSB går ut med information till respektive region inför utbetalningen. Utöver ersättningen på 35 mnkr tillförs regionerna ytterligare 10 mnkr för år 2023.

Ersättning för arbete med krisberedskap 2023 beräknas enligt följande:

- a) Grundbelopp 1 043 893 kr per region
- b) Ersättning 2,19 kr per invånare

3.3 Uppgifter

3.3.1 Risk- och sårbarhetsanalys

Uppgift enligt lag

Regionen ska, enligt 2 kap. 1 § LEH, analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i regionen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Statliga myndigheters stöd

- MSB ska vidareutveckla stödet för arbetet med risk- och sårbarhetsanalys.
- Länsstyrelsen bör stödja regionernas arbete med risk- och sårbarhetsanalys.

3.3.2 Planering

Uppgift enligt lag

Regionen ska, enligt 2 kap. 1 § LEH, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de ska hantera extraordinära händelser.

Regionens uppgift

- Regionen ska fastställa en plan för sin hantering av extraordinära händelser.

Förtydligande

- Planeringen för extraordinära händelser bör samordnas med regionens planering för katastrofmedicinsk beredskap.

3.3.3 Utbildning och övning**Uppgift enligt lag**

Regionen ska, enligt 2 kap, 8 § LEH, ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.

Regionens uppgifter

- Regionen ska genomföra utbildningar och övningar i den omfattning som krävs för att kunna bedriva samverkan och ledning, samt för att trygga funktionen i sin samhällsviktiga verksamhet vid särskilda och extraordinära händelser.
- Regionen ska utbilda och öva krisledningsnämnden i att fullgöra sina uppgifter under en extraordinär händelse i fredstid.

Statliga myndigheters stöd

- Socialstyrelsen ger i enlighet med sitt regeringsuppdrag (S2021/02922/FS) stöd till utvecklingen av regionens utbildnings- och övningsverksamhet för hälso- och sjukvården i frågor som rör katastrofmedicinsk beredskap och civilt försvar.
- Länsstyrelsen bör stödja regionen med regionala övningar och utbildningar.
- MSB ska i samverkan med länsstyrelsen, Socialstyrelsen samt med involvering av regionen utveckla ett utbildningsmaterial för att stärka krisledningsnämndens förmåga att hantera extraordinära händelser i fredstid. I utbildningen kan moment om tillämpad juridik och exempel avseende krisledningsnämnd från olika regioner ingå.
- Socialstyrelsen respektive MSB ges möjlighet att söka medel från anslag 2:4 Krisberedskap för regionens förberedelser för deltagande i större övningar.

Förtydligande

- Regionen bör medverka i utbildningar och övningar som anordnas av länsstyrelsen och Socialstyrelsen, samt anpassat kunna delta i övning anordnad av annan statlig myndighet.

3.3.4 Rapportering

Uppgift enligt lag

Regionen ska, enligt 2 kap. 9 § LEH, vid en extraordinär händelse i fredstid ge den myndighet som regeringen bestämmer (länsstyrelsen och Socialstyrelsen) lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder.

Regionens uppgift

- Regionen bör i samverkan med länsstyrelsen, Socialstyrelsen och MSB implementera rutiner för rapportering av lägesbilder.

Statliga myndigheters stöd

- MSB ska genomföra utbildningar och ge stöd avseende Rakel, WIS samt andra tekniska system som MSB ansvarar för.

Förtydligande

- Rutiner för rapportering bör innehålla information om exempelvis resurser, hjälpbehov, informationsbehov, åtgärder, prognoser och uppfattningar.

4. Civilt försvar

4.1 Målbild

Inriktningen i propositionen 2020/21:30 Totalförsvaret 2021-2025 innebär bland annat att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. Sverige blir oundvikligen påverkat om en säkerhetspolitisk kris eller väpnad konflikt uppstår i Sveriges närområde. Rysslands förnyade aggression mot Ukraina har påverkat Sverige i stor omfattning. Utöver Sveriges omfattande materiella stöd till Ukraina har den säkerhetspolitiska situationen även fått konsekvensen att Sverige ansökt om medlemskap i Nato.

Utgångspunkten för planeringen av totalförsvaret är fortsatt att under minst tre månader kunna hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och i Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet samt krig under del av denna tid.

Målet för det civila försvaret ska från och med 2021 vara att ha förmåga att:

- värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna,
- upprätthålla en nödvändig försörjning,
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld,
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan,
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, och
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Civilt försvar är den civila verksamhet som myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv, det civila samhället samt enskilda med flera vidtar för att förbereda Sverige för krig. Det civila försvaret ska även bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fredstid såsom pandemier och cyberattacker, liksom effekter av klimatförändringar såsom skogsbränder och översvämningar. I fredstid utgörs verksamheten av beredskapsplanering och förmågehöjande åtgärder. Under höjd beredskap och krig utgörs verksamheten av nödvändiga åtgärder för att upprätthålla målet för civilt försvar.

Alla regioner ska fortsätta arbetet med de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap (beredskapsförberedelser) så att de på sikt kan fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret under höjd beredskap.

Prioriterade uppgifter för regionerna under perioden² är:

- Kompetenshöjning gällande totalförsvaret
- Grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet
- Krigsorganisation och dess bemanning

Arbetet med de prioriterade uppgifterna kompetenshöjning gällande totalförsvaret och säkerhetsskydd ska vara genomförda senast 2023-12-31.

Arbetet med framtagande av krigsorganisation och dess bemanning ska vara påbörjat men behöver inte vara avslutat till 2023-12-31.

Statens förväntningar på regionens arbete ska stå i paritet med den ersättning som regionen erhåller.

4.2 Ersättning för arbetet med civilt försvar

De ekonomiska medlen fördelas på ett sådant sätt att alla regioner kan fortsätta arbetet med beredskapsförberedelser. En del av de ekonomiska medlen styrs till regioner som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga områden.

Regionerna är placerade i två kategorier:

Kategori 1: Regioner som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga geografiska områden i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig

Kategori 2: Övriga regioner

Regioner i kategori 1, som erhåller en högre ersättning, ska hålla ett högre tempo i arbetet med beredskapsförberedelser utifrån de prioriterade uppgifterna. Regioner i kategori 1 bör också under perioden kunna inleda arbete med övriga uppgifter – d.v.s. ledningsansvar och rapportering.

Regioner i kategori 1 ska delta i länsstyrelsens analysarbete avseende stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap samt bör delta i arbetsgrupper anordnade av MSB och Försvarsmakten.

Den del av ersättningen som baseras på invånarantal ska för respektive år utgå från invånarantalet i respektive region den 31 december 2017. Ersättningen

² 2018-2020 med revideringar till och med 2023

betalas ut senast den 30 juni respektive år. Principer för beräkning av ersättning finns i bilaga 1. Bilaga 1 omfattas av försvarssekretess (15 kap. 2§ offentlighets- och sekretesslagen 2009:400).

Utöver den fördelning som gäller i bilagan för befintlig ersättning om 30 mnkr tillförs regionerna för 2023 ytterligare 10 mnkr. Dessa medel fördelas enligt samma procentuella fördelning mellan regionerna som i bilaga 1.

4.3 Myndigheternas stöd till regionerna

Enligt denna överenskommelse ska MSB och andra myndigheter stödja regionernas arbete med civilt försvar. Stödet ska kopplas direkt till de åtgärder som beskrivs i överenskommelsen. Regionerna ska involveras och bidra i arbetet. Beredskapsförberedelserna i regionerna bör sedan genomföras i takt med att stöd i form av bl.a. vägledning och utbildningar finns på plats.

MSB publicerar information på sin webbplats³ om befintligt stöd.

MSB kommer att verka för att de statliga myndigheternas aktiviteter gentemot regionerna avseende civilt försvar samordnas och, där det är relevant, är i linje med förutsättningarna i denna överenskommelse.

³ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samlat-stod-till-regioner/>

5. Prioriterade uppgifter

Nedan följer en beskrivning av de för perioden 2018 till och med 2023 prioriterade uppgifterna som regionerna särskilt ska arbeta med avseende civilt försvar.

5.1 Kompetenshöjning gällande totalförsvar

Förtroendevalda och tjänstemän i regionerna behöver ha grundläggande kunskaper om de författningar och arbetssätt som gäller vid höjd beredskap, krigsfara och krig. Det är angeläget att kunskapen om totalförsvaret ökar.

Regionens uppgift:

- Nyckelpersoner⁴ i regionens organisation ska genom utbildning ha givits kunskaper om höjd beredskap och totalförsvar.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör genomföra regionala utbildningar och konferenser för att höja kompetensen gällande totalförsvar.
- MSB tillhandahåller generella utbildningar om totalförsvaret. Utbildningarna publiceras på www.msb.se

5.2 Grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet

Arbetet med beredskapsförberedelser inom det civila försvaret skapar behov av ett utökat och stärkt arbete med säkerhetsskydd i regionerna. Regeringen skriver i propositionen 2020/21:30 Totalförsvaret 2021-2025 följande:

”Säkerhetsskyddet är av grundläggande betydelse för vår förmåga att hantera antagonistiska hot och för att minska sårbarheter på alla nivåer i samhället. Regeringen instämmer med Säkerhetspolisen som i sin redovisning av underlag för den fortsatta inriktningen av det civila försvaret påpekat att ett väl fungerande säkerhetsskyddsarbete är grunden för hela totalförsvaret.”

⁴ Med nyckelpersoner avses minst regionstyrelsen, tjänstemannaledning och särskild sjukvårdsledning.

Uppgifter enligt lag:

Regionen ska vidta nödvändiga förberedelser för att i arbetet med beredskapsförberedelser, enligt 3 kap. 1-5§ LEH på ett säkert sätt kunna hantera frågor som är av vikt för Sveriges säkerhet.

Regionens uppgifter:

- Regionen ska ha de förutsättningarna som behövs och som följer av säkerhetsskyddslagen för att kunna arbeta med uppgifterna enligt 3 kap. i LEH.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja regionens arbete med säkerhetsskydd.
- Försvarshögskolan genomför med stöd av Säkerhetspolisen utbildningar avseende säkerhetsskydd.
- Försvarshögskolan tillhandahåller en grundläggande interaktiv utbildning i säkerhetsskydd.
- MSB tillhandahåller en grundläggande interaktiv utbildning i hantering av säkerhetsskyddsklassificerade handlingar.
- MSB tillhandahåller kunskapsstöd om:
 - Riskreducerande åtgärder för lokal avsedd för delgivning av hemliga uppgifter.
 - Hantering av hemliga uppgifter i en fristående dator.

5.3 Krigsorganisation och dess bemanning

Uppgifter enligt lag:

Regionen ska vid höjd beredskap, enligt 7 § lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap, vidta de särskilda åtgärder i fråga om planering och inriktning av verksamheten, tjänstgöring och ledighet för personal samt användning av tillgängliga resurser som är nödvändiga för att de under de rådande förhållandena ska kunna fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret.

Vid högsta beredskap ska regionen övergå till krigsorganisation enligt 12 § förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap.

Regionerna ska, enligt 4 § FEH, ha de planer som behövs för verksamheten under höjd beredskap. Dessa ska innehålla uppgifter om den verksamhet som är avsedd att bedrivas under höjd beredskap. Av planerna ska också framgå krigsorganisationen, den personal som ska tjänstgöra i denna och vad som i

övrigt behövs för att kommunen eller regionen ska kunna höja sin beredskap och bedriva verksamheten under höjd beredskap. Planeringen ska, enligt 5 § FEH, avse såväl beredskapshöjningar efter hand som omedelbart intagande av högsta beredskap.

Regionens uppgifter:

- Regionen ska under 2023 fortsätta arbetet med sin krigsorganisation och dess bemanning.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör genomföra utbildning i metod kring beredskapsplanläggning och krigsorganisation samt stödja regionen i planeringen.
- MSB tillhandahåller en vägledning för krigsorganisation och krigsplacering i region, inklusive planeringsförutsättningar för den planering för det civila försvaret som regionerna ska genomföra enligt överenskommelsen.

Förtydligande:

Uppgiften "Krigsorganisation och krigsplacering" har ersatts med "krigsorganisation och dess bemanning". Bakgrunden är att många regioner som arbetat med krigsorganisation har konstaterat att arbetet med krigsplacering är administrativt resurskrävande och ofta kräver en arbetsinsats som inte motsvaras av den statliga ersättnings storlek. Vidare ger krigsplacering baserad på allmän tjänsteplikt inte någon rättslig verkan mot den enskilde, utan detta ska ses som en planeringsåtgärd. SKR och MSB har också noterat att ett stort fokus lagts på uppgiften krigsplacering, och att fokus i detta skede bör läggas på arbetet med planering av krigsorganisationen. I uppgiften kvarstår alltjämt att påbörja planeringen av krigsorganisationens bemanning och det är viktigt att säkerställa tillgången till nyckelpersonal, men det är upp till regionen att bedöma om man i detta skede vill krigsplacera sin personal.

6. Övriga uppgifter

6.1 Ledningsansvar

Uppgiften gäller för regioner i kategori 1. För övriga regioner är uppgiften frivillig.

Uppgifter enligt lag:

Vid höjd beredskap ansvarar regionstyrelsen enligt, 3 kap. 2 § LEH, för ledningen av den del av det civila försvaret som regionen ska bedriva.

Regionens uppgifter:

- Regionen bör under perioden⁵ ha utbildat och övat regionstyrelsen i uppgiften att under höjd beredskap ansvara för regionens ledning.
- Regionen bör inom ramen för den statliga ersättningen medverka i utbildningar och övningar som anordnas av länsstyrelsen och delta i övningar anordnad av annan statlig myndighet.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja regionen bl.a. med övningar och utbildningar för ledning av verksamhet under höjd beredskap.
- Socialstyrelsen respektive MSB ges möjlighet att söka medel från anslag 2:4 Krisberedskap för regionernas förberedelser och deltagande i större övningar där extra ersättning till regionen är motiverad.
- MSB tillhandahåller *Övningsstöd för regionstyrelser: höjd beredskap*

Förtydligande:

Rådgivning och vägledning angående ledningsplatser samt ekonomiskt bidrag för tekniska åtgärder för ledningsplats ingår inte i överenskommelsen, utan hanteras vid behov i en egen process hos MSB.

⁵ 2018-2020 med revideringar till och med 2023

6.2 Rapportering

Uppgiften gäller för regioner i kategori 1. För övriga regioner är uppgiften frivillig.

Uppgifter enligt lag:

Regionen ska under höjd beredskap, enligt 3 kap, 5 § LEH hålla den myndighet som regeringen bestämmer (Socialstyrelsen, MSB och länsstyrelsen) informerad om beredskapsläget och de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i regionen.

Regionens uppgifter:

- Regionen bör fortsätta medverka vid införandet av signalskyddssystemet Signe. Systemet kräver administrativa och tekniska åtgärder. Signe omfattar även en årlig förvaltningsavgift.
- Regionen bör i samverkan med länsstyrelsen och Socialstyrelsen fortsätta implementera rutiner för rapportering och för lägesbilder.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen tillhandahåller teknisk utrustning och implementeringsstöd för Signe.
- MSB lämnar rådgivning i signalskyddsfrågor. För system Signe ger länsstyrelsen vägledning.
- MSB tillhandahåller webbutbildningen Signalskydd – en introduktion.

Förtydligande:

Regionen bör medverka vid införandet av Signe, under förutsättning att regionens kostnader för införandet och vidmakthållande ryms inom den statliga ersättningen. Ersättningen får användas för att bekosta den årliga förvaltningsavgiften.

Signalskyddssystemet Signe kan användas i planering och förberedelser, under extraordinära händelser i fredstid samt under höjd beredskap. För att kunna införa och vidmakthålla systemet krävs en egen signalskyddsorganisation eller deltagande i länsstyrelsens signalskyddsorganisation samt godkända lokaler.

Bilaga 1 – Ersättning

Bilaga 1 omfattas av försvarssekretess (15 kap. 2§ offentlighets- och sekretesslagen 2009:400).

Bilagan har inte reviderats. Versionen för perioden 2018-2020 gäller även för 2023.

Utöver den fördelning som gäller i bilagan för befintlig ersättning om 30 mnkr tillförs regionerna för 2023 ytterligare 10 mnkr. Dessa medel fördelas enligt samma procentuella fördelning mellan regionerna som i bilaga 1.